

Full fart på fellesbeite i førti år

Tekst Rose Bergslid, rådgiver i Møre og Romsdal Bondelag og NORSØK

En solskinsdag i juli dro jeg til Surnadal for å besøke Storslettet fellesbeite. Der traff jeg fire særdeles hyggelige karer, og det var ingen tvil om at dette kom til å bli en trivelig dag.

Etablering

Storslettet Fellesbeite drives av Endre Roaldset, Olav og Ragna Mauset og Arne Heggset, med god hjelp fra Arnes sønn Håkon. Det hele starta tidlig på 70 – tallet, på et møte i Surnadal med tema fellesbeite. Mål for kvelden var å kartlegge interesse og muligheter for å etablere et fellesbeite i kommunen.

Herredsagronomen i kommunen var pådriver for dette, i samarbeid med fylkesagronom Jakob Sunde i Molde. Kvelden endte med at syv gårdbrukere gikk sammen om å etablere Storslettet fellesbeite.

Et område på 350 daa skogsmark, om lag 300 moh., ble dyrka opp. Til dette arbeidet gikk det med tre år (innimellom alt anna arbeid). Furutømmeret som ble hogd ned ble brukt til å lage gjerdepåler. Sommeren 1979 ble det levert melk fra fellesbeitet for første gang, og siden har kyrne vært på Storslettet hver sommer. På det meste var det 121 melkekyr på fellesbeitet. I dag er tallet om lag 60 kyr.

Arbeidsdeling

Storslettet er delt inn i 18 ulike skifter som kyrne beiter i tur og orden gjennom sommeren. Skiftene varierer i størrelse fra 8 – 30 daa. Kyrne er ute døgnet rundt. Sesongen avsluttes rundt 10. september. Det settes opp turnus for hele sesongen, og det er alltid to som melker; en fast ansatt i tillegg til en av gårdbrukerne. En uke melking og to uker melkefri gjennom sommeren gir fleksibilitet til anna arbeid, ferie og fritid gjennom sommeren.

Etter hvert som kvaliteten på graset avtar utover høsten får kyrne tilgang til rundballer. Like utenfor melkegrava er det en overbygd førhekk hvor alle dyra kan spise samtidig. Arealet foran førhekken skrapes med traktor ned i en gjødselkum. Gjødsla gis bort til en gårdbruker i nærheten. Det føres også med frasorterte poteter fra Sunndalspotet, som gårdbrukerne får mot at de betaler frakt.

Det er lagt ned mye arbeid i gode veier mellom skiftene slik at det skal være godt å ferdes for både folk og fe. Beitene gjødsles med handelsgjødsel to ganger i året.

Gårdbrukerne har hovedansvar for hver sine ulike arbeidsoppgaver som f.eks.

vedlikehold av bygninger, tilsyn med gjerder, gjødsling, beitepussing, oppfølging av vann om høsten for å unngå frostskafer om vinteren m.m.

Økonomi

Når det gjelder godtgjøring for arbeid utover pålagt melking skriver hver enkelt gårdbruker regning. Fellesbeitet har en driftskonto og en eiendomskonto. Mauset og Heggset har kvoter på 130 tonn, mens Roaldset har 270 tonn. For å finne fordelinga på melkeoppgjør tas det melkeprøver hver 14. dag. I den forbindelse justeres kraftfôrtildelinga til kyrne. Det er et eget rom til behandling av syke dyr og inseminering i tilknytning til melkegrava. Dyr som trenger oppfølging sluses inn dit. Det er svært lite sykdom på dyra gjennom beiteperioden. Det kan imidlertid være litt utfordrende å følge opp inseminering når dyra går ute døgnet rundt. Insekter kan også tidvis være en stor plage for dyra.

For gårdbrukerne har fellesbeitet stor verdi, både med tanke på fleksibilitet og fritid om sommeren, men også som fôrgrunnlag. Med tilgang til fellesbeite i 3,5 mnd. innfris beite/mosjonskravet, men det gir også mulighet for den enkelte til å øke produksjonen hjemme på gården. Alle tre er sysselsatt med andre produksjoner og tilleggsnæringer gjennom sommeren, blant annet gris, potet, sprøyting og rundballepressing.

Hvordan lykkes?

På spørsmål om hva som er suksesskriteriene for å lykkes var svarene:

«Man må være raus og se stort på det meste»

«En kan ikke finregne på kroner og timer, det jamner seg ut»

«Man må gi og ta, og tenke at det meste ordner seg»

«Avklarte ansvarsområder er viktig»

Jakob Sunde

Jakob Sunde ble tilsatt som fylkesagronomassistent i Møre og Romsdal Landbruksselskap i 1962. I 1998 gikk han av med pensjon, og hadde da 36 aktive år bak seg i arbeidet for landbruket i fylket. En av Sundes store arbeidsoppgaver var å tilrettelegge for fellesbeiter. Etablering av fellesbeite ga bønder mer fritid, men økt tilgang til fôr var for mange minst like viktig. Jakob Sundes innsats på området var banebrytende, og arbeidet hans kom til nytte over hele landet.

Sunde laga avtaler mellom bønder, han løste tvister og ga råd om finansiering og drift. Fellesbeita var en stor sak gjennom mange år, og det blei lagt ned utrolig mye arbeid og penger i nydyrking. Disse tiltaka var viktige i mange år, og var en sentral del av vekststrategien for landbruket i fylket.

Kilde: Ottar Longva, fylkesjordsjef i Møre og Romsdal

God stemning etter 40 år med godt samarbeid. Det er mange som har litt å lære fra disse karene.
Fra venstre: Olav Mausest, Arne Heggset, Endre Roaldset og Håkon Heggset. Alle foto: Rose Bergslid.

Melkestall med plass til 16 kyr og tildeling av kraftfôr. Hele anlegget vaskes ned etter hver melking.